

OSTEOPOROOSI JA LUUSTOTERVEELLINEN RAVINTO

Kuva: ©Valtion ravitsemusneuvottelukunta

Luusto on elävää ja uusiutuvaa kudosta. Voit vaikuttaa luustosi kuntoon huolehtimalla osteoporoosin perushoidosta, johon kuuluvat monipuolisen ravinnon lisäksi

- riittävä kalsiumin, proteiinin ja D-vitamiinin saanti
- säännöllinen ja monipuolinen liikkuminen
- kaatumisen ehkäisy
- riittävä lepo ja uni
- nikotiinittomuus
- alkoholin käyttö enintään kohtuudella

Monipuolinen, terveyttä edistävä sekä runsaasti kasviksia, marjoja ja hedelmiä sisältävä ravinto on tärkeää myös luuston terveydelle.

Varmistat luustolle tärkeiden ravintoaineiden saannin ja sopivan energian määrän syömällä 3–6 ateriaa päivässä ja kokoamalla ateriasi lautasmallin mukaan (esimerkki kuvassa). Suosi vähäsuolaisia vaihtoehtoja.

K

KALSIUM antaa luille niiden lujuuden. Kalsiumia tarvitaan myös muun muassa sydämen, hermoston ja lihasten toimintaan. Elimistön kalsiumista 99 % on varastoituneena luustoon. Jos ravinnosta ei saa riittävästi kalsiumia, elimistö käyttää luuston kalsiumvarastoja.

Kalsiumia on monissa ruoka-aineissa ja runsaasti maitotuotteissa. Kalsiumin lähteitä ovat myös ne kasvipohjaiset juomat sekä mehut ja kivennäisvedet, joihin on lisätty kalsiumia. Kasviksissa ja hedelmissä kalsiumia on usein melko vähän muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Lisäksi kalsiumin imeytyvyys kasvikunnan tuotteista vaihtelee.

ESIMERKKEJÄ KALSIUMIA SISÄLTÄVISTÄ ANNOKSISTA

YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 200 mg kalsiumia

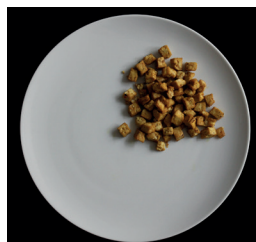
1,7 dl rasvatonta maitoa tai piimää

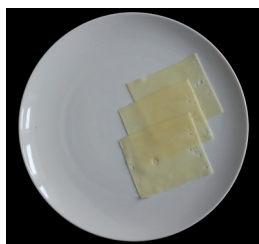
2 dl jogurttia

150 g maitopohjaista täysjyväpuuroa

60 g tofua

1 paksu tai 2-3 ohutta siivua juustoa (20-30 g)

1,7 dl kalsiumilla täydennettyä kaurajuomaa

60 g silakkapihvejä

Osteoporoosia sairastavalle suositellaan 1 000-1 500 mg kalsiumia päivittäin.

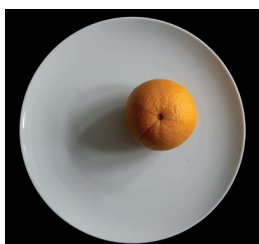
YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 100 mg kalsiumia

½ dl manteleita (35 g)

1 rkl tahinia

1 appelsiini (185 g kuorittuna)

YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 50 mg kalsiumia

1,5 dl mustaherukoita (140 g)

150 g parsakaalia

40 g soijarouhetta

SAAN KALSIUMIA

Maitotuotteista	_____	mg
Kasvipööräisistä lähteistä	_____	mg
Kalsiumilla täydennetyistä tuotteista	_____	mg
Muista lähteistä	_____	mg
Kalsiumlisästä	_____	mg
YHTEENSÄ:	_____	mg

P

PROTEIINI on lujien luiden ja vahvojen lihasten rakennusaine. Proteiinia tarvitaan luiden kehitykseen ja luumassan säilyttämiseen. Lisäksi proteiini ylläpitää lihasmassaa sekä elimistön toiminta- ja vastustuskykyä. Proteiini tehostaa myös D-vitamiinin muuntumista aktiiviseen muotoonsa. Varmista, että jokaisella ateriallasi on jokin proteiinin lähde.

Hyviä proteiinin lähteitä ovat siipikarja, kala, liha, kananmuna, maitovalmisteet, herneet, pavut ja linssit sekä pähkinät ja siemenet. Päivittäistä proteiinin saantia voit täydentää täysjyväviljoilla. Käytä eri proteiinin lähteitä monipuolisesti.

ESIMERKKEJÄ PROTEIINIA SISÄLTÄVISTÄ ANNOKSISTA

YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 20 g proteiinia

100 g kirjolohda

80 g broilersuikaleita

70 g nyhtökauraa

2 dl maitorahkaa

Esimerkit
aikuisten
proteiinin
saanti-
suosituksesta
(0,83 g/paino-
kilo/vrk)

Paino (kg)	Proteiinia (g/vrk)
------------	--------------------

60	50
----	----

75	62
----	----

90	75
----	----

YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 5 g proteiinia

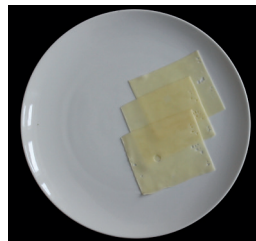
1,7 dl rasvatonta maitoa tai piimää

150 g maitopohjaista täysjyväpuuroa

2 dl jogurttia

1 paksu tai 2-3 ohutta siivua juustoa (20-30 g)

Esimerkit
65 vuotta
täyttäneiden
proteiinin
saanti-
suosituksesta
(1,2-1,5 g/paino-
kilo/vrk)

Paino (kg)	Proteiinia (g/vrk)
------------	--------------------

60	72
----	----

75	90
----	----

90	108
----	-----

1 kananmuna (50 g)

60 g tofua

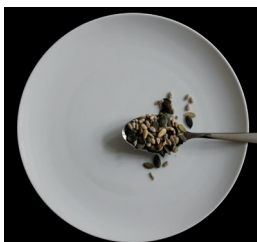

60 g keitettyjä valkoisia papuja

150 g parsakaalia

YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 2-3 g proteiinia

n. 1 rkl pähkinöitä ja siemeniä

1-2 siivua ruisleipää (30 g)

SAAN PROTEIINIA

Siipikarjasta, kalasta, lihasta ja kananmunasta _____ g

Maitotuotteista _____ g

Kasviproteiini lähteistä _____ g

Muista lähteistä _____ g

YHTEENSÄ: _____ g

D

D-VITAMIINI auttaa kalsiumia imeytymään. Lisäksi D-vitamiini tehostaa ja ohjaa luukudoksen uusiutumista. D-vitamiini on yhteydessä myös muun muassa lihasvoimaan ja vastustuskykyyn.

Suomessa D-vitamiinia muodostuu iholla auringonvalon vaikutuksesta vain kesäaikaan.

Osteoporoosia sairastaessa henkilökohtaisen D-vitamiinilisäsi määrän tulee perustua verikokeella mitattuun D-vitamiinitasoon (kalsidioli). Osteoporoosin Käypä hoito -suosituksen mukaan D-vitamiinipitoisuuden suositeltava taso on 75–120 nmol/l. Mittaustuloksissa voi olla suuriakin eroja eri laboratorioiden käyttämien erilaisten analyysimenetelmien vuoksi, joten seurantamittaukset on hyvä tehdä aina samassa paikassa.

Ravinnossa D-vitamiinin lähteitä ovat esimerkiksi kala, kananmuna ja kantarellit. Lisäksi D-vitamiinia on lisätty moniin maitovalmisteisiin, kasvipohjaisiin juomiin sekä levitteisiin. D-vitamiinitäydennyksen määrä tuotteissa vaihtelee.

Kuva: ©Valtion ravitsemusneuvottelukunta

Lähteet:

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 2020. Osteoporoosi. Käypä hoito -suositus. kaypahoito.fi
Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Elintarvikkeiden kansallinen koostumustietopankki Fineli. fineli.fi
Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2024. Kestävää terveyttä ruoasta. Kansalliset ravitsemussuositukset.

Asiantuntija: Ursula Schwab, ravitsemusterapian professori, Itä-Suomen yliopisto